

АДЫГЕ

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪР

1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКИ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

ПСАЛЪЭ

№135 (24.573) • 2023 ГЪЭМ ЩЕКІҮЭГЪУЭМ (НОВАБРЫМ) И 11, ЩЕБЭТ • ТЪЭМАХУЭМ ЩЕ КЪЫДОКИ • И УАСЭР ЗЫ ТУМЭНЦ

КЪБР-М И ІЭТАШХЪЭ КІҮЭКІҮЭ КАЗБЕК ЕХЪУЭХЪУАЩ КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ ШЫЩУ «ЗЫГЪЭПСХУГЪУЭ ИНЫМ» КЪЫХЪЖАНЫКІА НЫБЖЫШЦІХЪМ ИКІИ ДЯПЪКІИ ЕХЪҮЛЭНЫГЪЭХЪЭР ЯЛЭНУ ЗЕРГИУАЭР ЖИЛАШ. ЗЭХЪЗЭХУЭМ КЪРІКІҮАХЪЭР КЪЫЩАГЪЭНЦІҮАЩ «АРТЕК» ДУНЕЙПСО САБИЙ ЦЕНТРЫМ ЩЕКІҮЭКІҮЭ «ИПЕКІЭ КІҮЭ!» УРЫСЕЙПСО ЗЭХЫХЪЭМ.

Пашэ хъуахэм йохъуэхъу

ІэнатІэм щекіүэкіхэм зыщегъэгъуазэ

КЪБР-М И ІЭТАШХЪЭ КІҮЭКІҮЭ КАЗБЕК ЛӘЖЫГЪЭ ІҮЭХУКІЭ ХУЗЭАЩ РЕСПУБЛИКЭМ УЗЫНШАГЪЭР ХЪУМЭНЫМКІА И МИНИСТР КЪАЛЭБАТА РУСТАМ. ЗЭҮЛҮЦІЭМ ШЫТЕПСАЛЪХЪАЩ УЗЫНШАГЪЭР ХЪУМЭНЫМКІА ІЭНАТІЭМ ЦЫХУХЪЭМ ЯПӘ ДЭІПЫКЪУНЫГЪЭХЪЭР ШРАТ И ІҮЭХУШЦІАПӘХЪЭР КЪЫЗЭРАГЪЭ-ШЦІАРАШЦІХЪМ, ІЭЦІАГЪЭЛІХЪМКІА КЪЫЗЭРЫЗЭГЪЭПӘЦАМ.

ЦЫХУХЪЭМ ЯПӘ МЕДИЦИНА ДЭІПЫКЪУНЫГЪЭХЪЭР ШРАТ ІҮЭХУШЦІАПӘХЪЭР ІЭЦІАГЪЭЛІХЪМКІА КЪЫЗЭГЪЭПӘШЫНЫР ГУЛЪЫТА НӘХЪ ЗЫХУАШЦІХЪМ ЯШЫЩ. 2019 - 2023 ГЪЭХЪМ «КЪУАЖӘ ДОХУТЫР» КЪЭРАЛ ПРОГРАММЭМКІА ЛӘЖЫГЪЭ ІЭНАТІЭКІА КЪЫЗЭРАГЪЭПӘЩАЩ ДОХУТЫРИ 155-РЭ, КУРЫТ МЕДИЦИНА ШЦІЭНЫГЪЭ ЗИЛЭ ІЭЦІАГЪЭЛІҮ 16. АХЪР ПСОРИ ТРАГУЭШАЩ РАЙОНХЪМ ШЫЛЭ СЫМАДЖӘЩАЩ, АБЫХЪЭМ Я КЪУДАМЭУ КЪУАЖӘ ПХЫДЖАХЪМ ЦЫЛӘХЪЭМ ИКІИ АБЫХЪЭМ ПОМОИ А ІҮЭХУМ ХУХАА АХЪШЪХЪЭР ЯЛЭРЫХЪАЩ. УРЫСЕЙМ УЗЫНШАГЪЭР ХЪУМЭНЫМКІА И МИНИСТЕРСТВАМ ЛЪЭҮ ТЫЛЪ ХУАГЪЭХЪАЩ ИДЖАРИ МЕДИЦИНА ІЭЦІАГЪЭЛІИ 4 А ІҮЭХУМ КЪЫХАШӘНЫМКІА ДЭІПЫКЪУГЪЭУ КЪАХУЭХУНУ.

«УЗЫНШАГЪЭР ХЪУМЭН» ЛЪЭПЪКЪ ПРОЕКТЫМКІА РЕСПУБЛИКЭМ ШАУХУАЩ ИКІИ ЗЭГЪЭПӘЩАЩЫНЫГЪЭ ЛӘЖЫГЪЭХЪЭР ШРАГЪЭКІҮЭКІАЩ ІҮЭХУШЦІАПӘ ЗЫЖАНАМ. АПХУЗДӘХЪЩ БАЛИГЪХЪЭМ, САБИЙХЪМ ШЦІЭЗЭ ПОЛИКЛИНИКЪ КЪУДАМЭХЪЭР, АМБУЛАТОРИЕХЪЭР, ФАП-ХЪЭР. ПСОРИ ЗЭХУТУ ОБЪЕКТ 16 МӘХУ. МЫ ЗЕМАНЫМ ІҮЭХУШЦІАПӘ 17-М ЛӘЖЫГЪЭХЪЭР ШОКІҮЭКІА, АБЫХЪЭМ ЯШЫЩ ОЛЬБРУС, КУБА, КӘНЖӘ, ОКТЯБРЬСКӘ ЖЫЛАГЪУЭХЪЭМ ШАУХУАЩ АМБУЛАТОРИЕХЪЭР. ОЛЬБРУС, КУБА КЪУАЖӘХЪЭМ ЛӘЖЫГЪЭХЪЭР И КІЭМ ШЦІНӘБЛГЪАЩ.

Прохладнэ район сымаджәщыр зыхуримыкы ІэцІагъэлІхъМКІА Къызэрагъэпәщын папцІэ республикэ программэ зэхалъхъэ. Абы ипкъ иткІэ, дохутырхъэм зэуэ ират ахъшэу сом мелуан 1,5-рэ ялэрыхъэнущ. ЗэраубызуамкІа, зэман гъунэгъум Прохладнэ район сымаджәщым ләжәкІуэцІәхъэр ялэнуу.

2025 ГЪЭМ Красносельскэ, Белая Речкэ, Жәмт-хъэлэ, Светловодскэ, Къубэ-Тәбэ, Дей, Шәрәдж Ишхъэрэ къуажәхъэм амбулаториешцІәхъэр шау-хуэну я мурадщ.

КЪБР-М И ІЭТАШХЪЭ КІҮЭКІҮЭ КАЗБЕК ЕХЪУЭХЪУАЩ КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ ШЫЩУ «ЗЫГЪЭПСХУГЪУЭ ИНЫМ» КЪЫХЪЖАНЫКІА НЫБЖЫШЦІХЪМ ИКІИ ДЯПЪКІИ ЕХЪҮЛЭНЫГЪЭХЪЭР ЯЛЭНУ ЗЕРГИУАЭР ЖИЛАШ. ЗЭХЪЗЭХУЭМ КЪРІКІҮАХЪЭР КЪЫЩАГЪЭНЦІҮАЩ «АРТЕК» ДУНЕЙПСО САБИЙ ЦЕНТРЫМ ЩЕКІҮЭКІҮЭ «ИПЕКІЭ КІҮЭ!» УРЫСЕЙПСО ЗЭХЫХЪЭМ.

ЗЭХЪЗЭХУЭР ІҮХЪЭ-ІҮХЪЭУЭР МАЗИ 8-КІА ЕКІҮЭКІАЩ, ЦЫХУ МЕЛУАНИ 3 ХЪТАЩ. АБЫХЪЭМ ЯШЫЩУ КЛАСС НӘХЪЖЫХЪЭМ ШЦІС НЫБЖЫШЦІ 1500-РЭ КІҮЭХ ЗЭҮЛҮЦІЭМ ЦЫЗЭНЫКІҮЭХУАЩ.

Зэпеуэм пашэныгъэ къызызыкъахэм ящыщцъ Бахъсэн къалэ дэт 6-нэ курыт школым шцІэс Иуан Аскәр (гъэсакІуэр Тьрынауэ дэт 5-нэ гимназиэм пәцІэдзэ классхър щезыгъаджэ Абулькинэ Маргаритә); Налшык къалэм дэт 14-нэ гимназиэм щеджэ Текуев Валерэ (гъэсакІуэр Тьрынауэ дэт лицей №1-м физкультурэмкІа и егъэджакІуэ Абулькин Рафаилц); Налшык къалэ дэт 9-нэ курыт школым и еджакІуэ Шорохов Владимир (гъэсакІуэр эколого-биологие центрым и егъэджакІуэ Бердановэ Еленәщ).

НыбжыщцІәхъэр гулу зэрылжәэфыр къыщагъэләгъуащ. «Урысейм сропагэ» къыхуеджәныгъэм шцІәту ахър зэпеуэм и къыхъагъкІа пхыкІащ, кІәуэ зәлүшцІэм зи гугъу щащлар унагъуэ лъаплэныгъэхърщ.

Зэхъзэхуэм шытекІуәхъэр пашэныгъэ къызызыкъахъэр къы-хуәхуәуащ УФ-м и Президентым и Администрациям и Унафәщылым и япә къуэдзэ Кириенкэ Сергей, УФ-м егъэджәныгъэмкІа и министр Кравцов Сергей, нагуәшцІәри.

Зэпеуэм и къызыгъәпәщакІуәщ Шлаләгуәлэм я ІуәхуәмкІа кърал агентствэр, «Урысейр ІәмалыфІхэм я къралщ», «Зыгъәпсху-гуә ин» АНО-хър, «Пашәхэм я эщцІәхъәеныгъэ» зәгухъэныгъэр. Зэхъзэхуэр гъэ къэс йокІуәкІ «Егъэджәныгъэ» лъәпкъ проектым хъту.

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ И УНАФӘЩІ ЕГОРОВЪ ТАТЬЯНӘ ИДЖЫБЛАГЪЭ ИРИГЪЭКІҮЭКІА ЗЭ-ІҮШЦІЭМ ДЕПУТАТХЪЭР ШЫХӘЛПӘАЩ ІҮЭХУГЪУЭ 30-М НӘБЛАГЪЭМ.

Щы Іыхъэ зратыпхъэхэр ягъэбелджылы

АБЫХЪЭМ ЯШЫЩ «ЦЫХУ ХЪЭХЪУЭХЪЭМ ПСАҮЛЭ ЛУХУЭН ПАПЦІАЩ ШЫ ІҮХЪЭ ПЦІӘНШУ КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ ЗЭРЫЩРАТЫМРЭ КЪБР-М И ШЦЫ КОДЕКСЫМ И ІҮХЪЭ 14, 17-ХЪМ ЗӘХЪУӘКІҮЭНЫГЪЭХЪЭР ХӘЛХЪЭНЫМРЭ Я ІҮЭХУКІА» КЪБР-М И ЗАКОНЫМ И 2-НЭ ІҮХЪЭМ ЗӘХЪУӘКІҮЭНЫГЪЭХЪЭР ХӘЛХЪЭНЫМ ТЕХУАУЭ» КЪБР-М И ЗАКОНЫМ И ПРОЕКТЫР.

Абы къызэрыщыгъэләгъуамкІа, пцІәншәу щы Іыхъэ къратыну хуитыныгъэ яләщ: абы хуэныкыуэ республикэм щыпсәуэхэм, дзә Іуэху хәхам хәтәхэм, Урысей Федерациям и Лы-хуыжыкым, дзә Іуэху хәхам хәту кърал дамыгъэхър зыхуагъәфәщәхам, зауэм и ветеранхэм, апхуэдәуи лыхъуыжыр хәкІуә-дамә, абы и унагъуэм шыщцәм (унагуәшцІә зымыхуәжә хъэ-гъусәм, балигъыплэ ныбжыым нәмыса и сабийхәм, япІыну къа-щәхам, илхәс 18-м шцигуәхәм (а ныбжыым нәмыса ныкызуды-кыуэ хуама), шцІэныгъэ зызыгъә-гуәтхәм (илхәс 23 пцІәндә), адә-анәхәм.

Къэжәр Хъусен зэрыжиамкІа, законопроектыр республикэм и Правительством къыхилхъащ, хамз къралхәм шыщ шы-налъэм зи ләжыгъэ къышызэ-зыгъәпәщ цыху хъэхуәхэм я коэффициентыр 2024 гъэм 3,0-м хуәзуу хуагъуэвын папцІә.

Нәхъ ипәкІи, 2021 - 2023 гъэхәми, бжыгъэр апхуэдәу щытащ. - Абы Іәмал къыдет ләжыгъэ къалыхъуэу Іәпхуәшәпхуә-хәм я бжыгъэр нәхъ мащІә шыщыну, ләжыгъэ Іуәхуэр шынальәм зэтес щыхуәну, псом хуәмыдәу республикэм

Депутатхәр зәлүшцІэм шыхәп-ләащ федеральнэ законхәм я проектхәм, УФ-м и шынальәхәм къабгъэдәкІ жәрдәмхәм. Ахър теухат УФ-м и муниципальнэ ІәнәтІэм, шыпІэ унафәр къызэ-рызэрагъәпәщ шыкІәхәм, сату Іуәхум и лъабжәхәм, щхуә-кІуәхәм я хуитыныгъэхър хуәмә-ным, шцІэныгъэ нәхъышхъэ шрат еджәпІәхәм узыншагъэр шра-гъәфлакІуэ я спорт лагерхър зәгъәпәщыныным, нәгуәшцІәхәм.

Къышынәмыщлауэ, КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ ПромышленностымкІа, транспортнымкІа, свя-зымрэ гуәгуу ІәнәтІэмкІа и комитетым и унафәщІ Байдәев Сәлих зәлүшцІэм хәтхәр щигъә-гуәзәащ республикэм и авто-мобиль гуәгуәхъэр гуәщІ гуәгуу зәпрыкыпІәхъэр шы-нагуәшәу щытыным теухуәуэ КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ И Президиумым ищә унафәр зәрагъәзәащцІэм.

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ И ПРЕСС-ІҮХУШЦІАПӘ

Щыпкьагъэм и шапхъэ лъэпкъылыт

Къэбдэрдэ литературэм и классик Шоджэнцылыкү Алий и гъащлэм, и творчествэм шцхьэщыгъуэр хуоплъэкыж дэтхэн адыгэри. И дэтхэнэ сатырри гум зэрыдыхэм, псэм зэрызыхищлэм и закъуэкым ар кызыхъжыр - абы и псэуклар щыпкьагъэм и шапхъэуц къызэралгытэр Алий зыцыхуахэм, абы и ныбжъэгуахэм. Иккы абыхэм кьалэуэтжэхэмккэ ар ди нэгум шцтащ адыгэлэс злэ цыку хуэджашуэ. Хъэлэмэтращи, кытебгъэзжурэ а гукъэ-кыжжэм дапцэр уемыджам, сыт шыгуыи пфэщлэщыгуэуш, ахэр япуэ зэхэлхым хуэдэу.

СЭ журналистикэм сыцыхыхам Алий теууха хьыбар куэд сфэгъэщлэгъуэну зэхуэсхъсауэ шыташ, ар зи нэлуасуу шытахэм къезгъэлэуэтжурэ. Илъэс тлощым шцгъэуцкэ узылэбкыжмэ къызжэаежэхэм ящыш зы сигу къэкыжаш иджыпстуи, слъэ-кыркыным абыхэмккэ ди шцэ-джыккыгуахэм садэмгуэушэн иккы си гугъэщ ноби куэдым ар яфэгъэщлэгъуэну хуэну.

А гукъэкыжжэр зейр Къэбдэрдэ драмэ театрым и актрисэ пажежэм ящышу шыта, КъАБССР-м цыхьэ зылэ и артисткэ Шортэн Даниткэ. Зэрытцэщи, ар ди лъэпкъ литературэм, драматургием хэлъхъэныгъэфл хуэзыщлэ, Алий и ныбжъэгъуэфл шыта Шортэн Аскэрбий и хьыгъуэст.

Даниткэ къызэрыджижауэ шытамккэ, Шоджэнцылыкү Алий абы къышцыхуэр 1936 гъэрш. Абы шыгъуэ хьыджэбэ цыкыгур курьт еджэпэм шцэст, школым къызырэгъэлэуэа драмкружокми хэтт. Ар къышалхуа, шыпсэуа Тэрч шыналъэм а илъэсым шрагъэжкыуащ уэрд жылэнымккэ, къафэмккэ, усэхэм къведжэнымккэ зэхэзэхуэ. Абы къышцыхъныкхэр театр лэцлэгъэм хурагъэджоуу къыхахьну арат. Даниткэ хэтта а злеуэм - ар къахуеджаш Шоджэнцылыкү Алий и усэхэм иккы саугъэт шцэхуэу кьратуэу шыташ абы шцэхккэ.

Зэхэзэхуэм къыжжэныкхэр етуанэ махуэм Дей куаужэм памыжъыхуэ шылэ Мэртзэй гуейи и гугъуэу удзыпцлэ дахэм деж шызэхуэшат.

Кьалэм кыккы анафэщцэмэр хьэщцэхэмэр шцэхуэу шысти, абыхэм зы шцалэ къахэккыри, Даниткэ къыбгъэдыхъащ. Ар Шортэн Аскэрбийт.

Шцалэр къышцыхуэр анафэщц гупым Даниткэ ирадджат, абыхэм ябгъэдишуу арат. Ар шцэхккэ, Даниткэ, апщцыхкэ нэ-хыжъэхэм яхьхэн идратэкым. Япэрауэ, укытэрт, етуанэрауэ - абыхэм а пащэу ихьоньр хабэм къемызэгъуу кылытэрт. Дауэ имышлэми, ябгъэдэмьхуэу хуэакым.

Зыхьыха гупым яхэст Кьалмык Бетлал и шцхъэгуэс Антонинэ. Ар хьыджэбэным кьеушшаш, Лениным и цэр зыхыгъэ еджэплэ кьалэ цыкылум ягъа-

● Жыжъэ - гъунэгъу

кылуэм, абы зэрэплгыр зригъэщцну. Даниткэ абы шыгуэу и адэр шцхыщыгъэжткъым, и анэм и закъуэти, яхуидакъым.

- Аплэ къыджелэт, дыгуэпшыхэ укыызэджа усэхэр хэт зытхар? - жиизри, Антонинэ абы зыкыгъухигъэзащ.

- Шоджэнцылыкү Алийищ, - клэ-цу жуауап игыжат Даниткэ.

- Шоджэнцылыкү Алий цыкыгур? - жиизри кышцхуэпщым, лэнкун хуэри, зэримыщыгур хужылэ-кырым. Хьыджэбэ цыкыгур къызэрытцэнэр, дэпым хуэдэу плыжьэ зэрыгуэур шалъагуэм:

- Мис, мыраш Шоджэнцылыкүр, - жалэри, удзыпцлэм хэс шцалэ къамылыфэр ирагъэлъэгъуаш. Даниткэ ар и флэщ хуэакым, ахэр къыдэгъуышлэу кышцыхуэащ. Алий и усэхэм кышцехъжэбэ абы и нэгум кышцыхыжжэр нэгъуэщт, тхьы цыкылы зылъэпцлэу удзыпцлэм хэс шцалэр абы зыккы ешхъэкъым.

Шоджэнцылыкүр кьэтэджри, Даниткэ кыбгъэдыхъащ. Мис абы шыгъуэуц адыгэ тхакуэу цлэ-рылуэ Алийрэ абырэ шызэры-цыхуэр.

- «Сэ стха усэхэм эзыр сыкъэ-джыфыркыным, уэ пхуэдэу. Уэ артист хьэлэмэт къыпхэккынуэ», - къыжрилат Алий.

И анэр и закъуэ кыгъанэу еджаклэу зэрымыкыуэфыну, абы зэрытегузэвыхуэр Алий шцжыркы, псори зэгъуэу эжъэри, Даниткэ хъа деж Борыкыуей кыуажэм куахэт. Ахэр абы и анэм елъэуаш, хьыджэбэвыр еджэплэ кьалэ цыкылум шцлэтысхъэнэу иутыпщыну. Ауэ анэм япщцыхкэ къахуидакъым ар. «Зы мазэ хуэ-дизкэ цыгъэлэ, итланэ укълэы-кыуэуцнэ, плъэгъуэр уигу ири-мыкыэм, уи хьыджэбэзыр къышцлэпшыжын», - шцжралэм, арэзы теушауэ.

Еджэплэ кьалэ цыкылум и анафэщцэри лэу Мухъэмэд. Абы и анафэщцэ бостей цыкылуитлэ зы сыхъэтым кьрибуэдэу хуадри,

«Платон Кречет» пьесам хэт Майе и ролыр Даниткэ игъэзэщлэщ, иужжкы, а цлэр «къыжлэрыпщлэ-ри», и благагъ-лыхьыхы, и ныбжъэгъухэри къызэреджар абы-ккэщ.

Зэгъуэрэм, директорыр къоджэ жалэри, Даниткэ Аскэрбий и деж ирадджаш. Гузавэу, зыхуи-хьыныри имышлэу ар шцхыжаш Шортэныр зыцлэс пэшым. Ар тхэу шцыт иккы зыри жимылуэ зы тэлэй дигъэклэж. Итланэ и шцхэр кыиэтри, диванымккэ игъэлэ-гуэуц, етгысхэ, кыхуилуэ.

Аскэрбий шцлэпщлэщ Даниткэ и луэхуэр зылтыным, и анэм и узыншагъэм. Ар шцираджар, хьы-джэбэзыр шцпсэу лъэныкыуэмккэ лэжыгыгъэ луэхуэу клэунэ зигъэ-хьызыртыри, Даниткэ дзишжэ-жур мурад ишлэу арат.

Шцлэджжыным Аскэрбий и машинэр луэхуэщ, Даниткэ ира-гъэтысхьыри, а кыуажэм яш-жаш. Хьыджэбэным и анэм хьы-шцэхэр иригъэблэгъаш, нэмы-сымыр хабэзурэ тету кыгъэ-хъэщлэщ. Къежжэжын хуей цыхуэум, Даниткэ и анэр кыызда-щэтри, Тэрч кыыздашаш, Аскэр-бий ар бэзэрным трешэри, лэфыкыгъэхэжкыур, ерысхьы-шццыхуэгъуэр и матэм из хуи-дыри иригъэжжэжаш, эзыкыри адэккэ я гъуэгу кытуеувэжаш.

Шортэным гу къызэрыхуищлар абы шыгуэуш хьыджэбэ ныб-жышкыи кышцыгурьфуэр.

Даниткэ имышлэу Шортэным хьыджэбэным и лъэпкъым лы-хуэу хуигъэкулэу Шоджэнцылыкү Алий, Аскэрбий и куэш хъэкыжэ-Нашцхуэ, Унашцлэ Мухъэмэд, Би-

токуэ Музэчыр сымэ, ауэ и анэм ар къахуидауэ шытакым.

Лыхуэхэм трагъазэри, Даниткэ и адэ къуэным епсэлъаш. Абы иужжкылэщ луэхуэр цызэфлэ-клар.

- «Мыхэр ди адыгэ лъэпкъым я нэхэ шцлэлэфхэм ящышщ, ди хьыджэбэзыр мыбыхэм лэй хуа-гъэзэзкыным», - жиизри Даниткэ и адэ къуэным лыхуэхуэр къы-шцгъэкыжыт.

Шортэн Аскэрбий и хьэгъуэ-лыгъуэм хэттащ Шоджэнцылыкү Алий иккы сыт и лъэныкыуэи ныбжышцэхэм я гугфэгъуэр яды-лэпщлэщ иужжкыи а зыпщцэны-гэр нэхэ тасхъэ хуэакым.

Алийрэ Аскэрбийрэ я зныбж-жэгъуэгъэм шытепсэлъыжжы-ккэ, Даниткэ жиизтэр, абыхэм я зэхуакун зэхуэтытккэ къабээ зырыдэлъар. Аскэрбийрэ Даниткэ-рэ я анагъуэр зыпщцлэ шымы-лэу шыташ Алий. Абы и шцхъэ-гъуэс Шэлидэт и бынжэм яхь-жэрт Даниткыи. Анагуэуаклэ з-ккэлылэуэжэрт, я гугфэгъуэи гузэвэгъуэи я зэхуэдэу. Алий и бынжэм Аскэрбий фыгуэу къа-лыгаурты, ахэр абы кыызэр-джэр «папэ Аскэрбийт».

Шортэныр Хэку зауэхуэум къышцыхуэу шцгъуэу япуэ зы-шцлэушлар Алий и анагъуэрт иккы а махуэ дьдэм абыхэм а деж еклэуаклэ. Даниткыи кулаш абы и гъуэу. Здыкыуа анагъуэм Шэлидэт флэклэ зыри шцлэстэкым. Унэм зырыщыцхьэуи пщэфлапщэм хэлэ лункыбзэ къэбышхуэм гу-лыташ Шортэным. Иккы, мыр сыт, жиизу шцыцлэушцлэм, Шэли-дэт жилаш, а пашыр физ гуэрэм иратуэ абы зырышцлэсыр. Аскэр-бий абдежым бжам лункыбзэр къыфидури, пэшым шыхьаш, шцхъэгъубжэр къыдхури, шцлэу хуэр къышцидзаш. Итланэ, цыхуэуым а пашыр езытам деж кыуэри, луэхур зэфлигъэкыжаш, Алий и анагъуэм пщэфлаплэр къырташжаш.

Шортэным «Кьамботрэ Лацэ-рэ» игъэуа нэужы абы и лэжыгъ-гэм кыпкылауэ гонорарыр Шэ-лидэт иритащ. Абы шцгъуэ ар ахыщэфл хуэрт, зыгуэрхэри къы-шцкылар. Сэхуэ Къэрэщэт абы шцгъуэ директор и анафэщцери, абы и машинэмккэ игъакуэри, Шэлидэт кьригъэшат, ахьсэри абдеж шритащ.

- «Мыр кьэзылэжыр уэрэщ, Аскэрбий», - къышцыхуэрам, жэ-уалу ярытат, «Алий псэуж-кыым, сэ иджыри дунейм сы-тетщ».

- «Нэмысрэ хабзэрэ зыхьлэ цыхуэ Алий, цыхуэ къабээт, псэ шцабэт, нэсрикъэсыжауэадыгэллэ. Алыкыи адыгэ лъэпкъым къы-зэрытхуэуа цыхуэ шцджэшт ар, - игу кыгъэкыжырт Даниткэ. - Зэгъуэрэм, абы шцгъуэ еджэплэ кьалэ цыкылум сыщеджэрт, те-лысхъэлэм сыстэт, Луизэ и ро-лым зэхуэзэгъэхъзэру. Абы хэтү Кьалмык Бетлал, нэгъуэушч ана-фэщцэри и гъуэу Алий пщан-тэм кьыдыхъаш. Мис, Майе, ро-лым зыхуэгъэхъзэры, жиизри, хъ-шцэхэм саригъэцлэуащ», - жииз-жат Даниткэ.

Шымышкытуэ, флэмылшыкыу Шоджэнцылыкү Алий епсэлъэф Даниткэ цыхуэр 1938 гъэрш. Абы шыгъуэ тхакуэм игъэхъэ-зыртыт радимомккэ «Мадинар» кьригъэтыным, сценарийм ел-жэрт. Даниткэ Мадина и ролыр кьритащ, Дыщэкэ Клунэ анэм и ролыр лысыат. Иужжккэ, абыхэм ятеуэхуэу тхыги газетым кьы-ригъэдээт Алий.

Даниткэ иужжэ дьдэу Шоджэн-цылыкү Алий шцлэуагуэуэу жи-изгар Хэку зауэхуэум шцидээ нэужжэ.

Иджыпсту «Урысей» цлэр зри-хъэу Налшык дэт хьыщлэщир здыщытым деж бэзэр шыташ. Ле-ниным и цлэр зезыхъэ проспек-тыр ныхъаптам «Стеной» уэраму шыташ. Бэзэрэм шыцыхуэу, сумккэ хьэлэтыти илыгъуэ, унэм здыкыжыным Даниткэ ялушцлэ-гуэуш гъуэгум хуэкълэу уэрарым тету кьэх шцалэ гупым. Ахэр за-уэм кыуэу арат. Къэуылыэри, шы-таш, ахэр блэкыжунккэ ежъэу. И гур яхуэуу яхуэлпэрт, псори флэ-гъуэнымккэ. Блэкыу хьуам а нэгъ-уэу шцлпэуэуэр и гур зэуэу къы-хэдэккылаш. Нэхэ тэмэмыжу яхэлпэжэри, абыхэм Алий яхэтү зэкъытцлэу докълэу, - жиизри, лэ-къышцыхуэри, зригъэзэкыж-жаш.

Даниткэ унэм кыккылаш, хьэлэу илыгъуэр игъэтылыри, гуэуш гъуэгум вокзалым жэклэ-кыуэу, ауэ мафлэгур тейлауэ нэ-саш. Вокзалым зыри тейлэ-тэкыым. Абы муажккэ Даниткэ Алий илъягуажакым...

ХЪЩЦЫКЪУЕИ Олег.

● Промышленность

Зыужыныгъэм хуэунэтлэ лэмал

Урысей Федерациэм и Правительствэм къэралым и автомобиль промышленностым зыужын папщэ хэжылэщцэхэр кыгъуэу зыпщц. Иджыблагъэ абы усэхэ кышцташ ди къэралым кышцыщцэжэглэ автобиллэ, электромобиллэ лэужыгъэгъуэм хуэдэхэр зылары-зыгъэхъэнэ хуейжэм зэрызыцлагъэхъэнэу теуухуэу. Къапщтэмэ, ахэр кьэзышцэхуэр кредит программэм хыкыэмэ, абыхэм я усэхэм процент 25 - 35-рэ хуэдиз хуклэрагъэху-нуш, абы нэмыщлэ, апухэдэ луэхуэгъэзэхэр зы-хуэушцэхуэм я бжыгъэм хэгъэхъэунэщ.

УФ-м и Правительствэм и пресс-луэхушцлэпэм зэрыгригъэхэ хыбарым къызэрыщыщцымк-кэ, Мишустин Михаил а нафэм лэ шцлэщцэхэщ. Иджы цыхуэум зырыхуащчых автомобиллэ кредит-хэр кыкылах хьунуц ныкыгуэдыкыуэхэм, егъэ-

джакыуэхэм, медицинэм и лэжыкыуэхэм, дээ луэху хэхам хэтэхэмэр абыхэм я анагъуэхэмри. Программам хохъэ АвтоВАЗ-м, УАЗ-м, ГАЗ-м кышцыщцлэжэглэ автобиллэр, Тула областым кышцыщцлэжэглэ Naval-r, Evolute, «Москвич 3е» электромобиллэр. Автобиллэхэм я усэхэм нэхэ мащлэ дьдэу кьларэгуэуу процент 20-щ, Къуэуыкылэ Жыжъэм шыпсэхуэм папщлэ - про-цент 25-рэ. Электромобиллэхэм - процент 35-рэ, ауэ сом мин 925-рэ нэхэрэ мынэхъыбэу.

- «Ди гугъэщ иджы кьэтцта анафэхэм а фы-гъэккэ ди цыхуэум я нэхьыбэм худэчык зыхьлэ кредитэхэмккэ автомобиллэр къашцэхуэуны. Ар ди цыхуэум зауужыным хуэунэтлэ лэмалхэм ящышщ, кымидэккэ, экологие шытыклары апу-хуэдэ шыккэлэ ефлэуэнми дьшогуэг», - жи-лаш УФ-м и Правительствэм и Анафэщцлэ Ми-шустин Михаил.

Апухэдэу абы кыхыгъэщаш дзызыкыуэу илэзыщым кьрибуэдэу а программэм сом мелард 30 хуэдиз зырыхуахьунуэр иккы ар лэ-жъэнуш 2026 гъэр и клэм нэсынуэ. А программэм хыхъэу, электромобиллэри лизингкэ цыхуэум къащцэху хьунуц. Мыбдехэри, машинэм и усэхэм и процент 35-рэ хуклэрагъэхуэуныу е сом мин 925-рэ нэхэрэ нэхэ мащлэ мыхуэу.

БАТОКЪУЭ Албэ.

Хамэ кьэралхэми шцлэушцлэ шцалэш

«Россельхознадзор»-м и управле-нэу Кавказ Ишхъэрэм и шыналэ-хъэхэм шцлээм и пресс-луэхушцлэпэм къызэрияттамккэ, 2023 гъэм и шышылэ-рэ - фокладэ мазэхэм кьрибуэдэу Къэбдэрдэ-Балъкьэрэм УФ-м и нэ-гъуэуш шыналэхъэхэм хамэ кьэ-ралхэмэр мыларысуу яхуригъэзаш тонн мелар 1,1-м нэблагъэ. 2022 гъэм и апухэдэу зманым кьрибу-эдэу республикэм мыларысуу ирашар тонн мин 668-м шцлэгуэ. Абы кыкыларыци, а пхъэшхэмыщхьэ лэужыгъэгъуэм хуэдэу ицэм процент 57-ккэ зэхуэуаш.

КъэДГПЭПЭГЪУЭНЦИ, мыларысэр хамэ хэхуэхэм ящышу нэхьыбэу здрагъэшар Къэзахъстанырэ, 2023 гъэм и жапугъуэум Уз-бекистаным абыккэ сату зырыдщцлэ лэагуэу пхашаш. Абы хуауушп-щаклэщ тонн 21-рэ. Апухэдэу республикэм мыларысэхэм ирегъащ УФ-м и шыналэу псори, Красноярск край, Ханты-Мансийск авто-номнэ округ нэгъунэ яхэтү, мурад шцлэщ ахэр Амур областим шц-ащну.

Дьзэрыт илъэсым кьрибуэдэу «Россельхознадзор»-м и управле-нэм кыпщыташ хамэ кьэралхэм хуауушпщцлэ мыларысэхэм ящышу тонн мин 77,3-рэ. Абыхэм хурагъэша мыларысэхэм я кьэдэгуэр но-боккэ тонн мин 41,7-рэ махту, ар худэтиккэ нэхьыбэщ нэгъабэ шыла бжыгъэхэм нэхьэр.

БЭВЫКЪУЭ Алыдж.

Адыгэ пшынэр зыгъэбзэрэбзэ

Къэхъуэгэрэ лүхушцлафэкIэ бей бжьыгъэм мы гъэм дызэригъэуэащэ аныщцъ пшынауэ пшцъэ Тхьэлъиджожьуэр Сюзаннэ и концертэрэ.

СЮЗАННЭ хуэдэу адыгэ макъамэхэр къабзэу, пэ-жу, гум нэсу кьрагъэкIыфудир мащIащ. Гүхъуэщ икIи гүпсэгуфгуэуэ и пшынэ шигъэбзэрэбзэ-зкIэр. Абы шыгъэйт тхьуэзфринуш лъэпкъ гүажджэм и жантIэдэс дит нэхъыжьыфIхэр, пшынэбзэр фIыуэ зыльагъу нэхъыщIагъуэри. ШоджэцIыкIу Алий и цIэр зезыгъэ Къэбэрдей кIэрал драмэ театры Тхьэлъиджожьуэм къышцIэригъэпIоща пшы-хъым адыгэ пшынэм налуэ къытщIащэ езыми адыгэ пшынэми я зэфIагIыр зэрыльагэр.

Сюзаннэ Налшык дэт Музыкэ школ №2-м, ГүажджэкIэмIэ колледжымрэ институтымрэ шрегъаджэ.

Сюзаннэ дунейпос, шыналъэ зепеуэ куэдым пашынэгъэ шыубыдащ, абы къыгуагъэфрешащ шыхьэ, фIыщIэ тхьыт зэмылпужыгъуэзэр.

Тхьэлъиджожьуэр аспирантурэм щIэцъ, шэнахбэз цIэныгъэм шыгуеджэу.

Мы пшынауэр адрейхэм къахъэзыгъэщыр абы пасэрей адыгэ макъамэхэр фIыуэ зэрыльагъуэр ахэр егугъуэу къызэригъэщIэрэщIэжымыршэ. И теплэки, и шэнки, и зылыгъэIэки зэкIуэ Сюзаннэ концерт нэужым упшIэ зыбжанэ етIащи, къыд-жилахэм ди гуапэу фышцыдогъэгъуагъуэ.

- **Пшынэр уи гъэцIэм къышхьыгъэр дапщэщ?**
- Пшынэм гу цыгуэсцIар дапщIэмIэ сужкIэ-нукъым, ауэ сыт цыгуэм дит лъэпкъ шэнахбэзэкIэмIэ си гур шылэт, къафам сьидихьэжырт. Си анэ шыпкъым сьидихьэгъэщыащ МузыкэмIэ шолкым. Фэры-шлагэ хэмьлыу жысIэнчи, ипэ илэхъэм цIэн хуейр илэцIэ, ауэ сигурэ си псэрэ хьыгъуэ сужкIэнуэтыкъым. Сытэ ешанэр еклүэпкIу, фIыуэ тIягъуэ дит егъэ-джакIуэ Къухъуэ Мадина: «Егъэджохэм и пшIэ-дэджэм шегъэжьауэ институтыр кIуыиухуэ нэщэса яхъэтыкъым», - жиуэ зэхъэщаш. Мис абдежым си гум хуапыс итыгъэхэри, Мадина зэ имыи гIэсэнным хуэдэ сыхуэжынуэ мурад сщIащ. Музыкэ шолпыр, колледжыр, бакалавриатыр, магистратурэр Мадина и дедж къышхьыгъащ.

Ешанэ курсым шыщIэдауэ сыхъатэ зепеуэ зэмылпужыгъуэжэм. Апухуэдэщ «Творческие вершины» (Налшык), «Голоса золотой степи» (Астрахань), «Аккордеон плюс» (Дон лудэ лус Ростов), «Петропавловские ассамблеи» (Санкт-Петербург), нэгъуэщIахэри.

Абыхэм хуэгъэжьызыра макъамэхэр зепеуэм къыгуэзэу жыпкъэм елыгаат, ауэ дэтхэнэ зепеуэми, нэгъуэщIа мыхъуми, зы адыгэ макъамэ цыгъэзэщIащ.

- **НэхъыфIуэ пльагъур сыт хуэдэ макъамэ?**
- Гугъуэ абы жэуап ептыну. Сэ згъэзэщIэ псо-ри фIыуэ солтагъу, сымьлагъуэ хуэгъэзэщIэнэу си фIащ хуртэтыкъым. «Iэдиуху» (Даур Аслъэн ел-жьыжауэ) зыпэсщI цыкIыкъым. Концертыр еклүэ-кIыку ар шыгъэзэщIэнэу сьипэпIэуэ шытащ. Бах итхэхэм цыщ полифониеу доуэри, а макъамэ тель-дыджэр цIыкум къызэрыгуэсцIар згъэцIагъуэн сыхуэркъым. Сэ сызэрелпкъымIэ, бгъэзэщIа ма-къамэр къошIулауэ къышцIагъуэтигъэри едэлум и гургыгъуэ-гурыщIэ къышцIагъуэтигъэри деджэ. Абы папщIэ уэ езым ар кууэ зыхъыпIагъэщэ. Ауэ дит лъэпкъ къафохэр цыгъэзэщIагъуэ къызэт гургышхэр зы-ми хуэдэжыкъым. Мис абы фIыуэ дунейм сызэрете-тыр сьидугъэщIахэри, хьэршым сыхъатэм хуэдэщ. Нэхъыбэу сфIагъур къафэ хуэмхэм дит лъэп-къыгъуэ зэхъэсхэ я къафэхэмрэщ.

- **Уи гум нэхъыбэрэ жIилэр сыт хуэдэ макъамэ?**
- УпшIэ гугъуэ ар. Макъамэ куэд сигуми си дунейми цыгъэзэщIарэщэ. Зыщ сужкIэнуэр: сэ згъэ-зэщIагъуэ псо-ри фIыуэ солтагъу.
- **Уи концертным зэрызыхуэгъэжьызырам, абы шыгъэзэщIа макъамэхэр къызэрыхъэпхам и гугъуэ уызгъэщIэнут.**

- Илэхъэ зыбжанэ хъуауэ концерт сщIынэу сепсэуэссырт. 2020 гъэм, ГүажджэкIэмIэ институтым и магистратурэр къэзухурти, абы ирихьэллэу кон-церт сщIынэу теузуаат. Ауэ уз зэрыцIалэм и зэранкIэ къыгъэуэлакъым. Абы лъандэрэ а гупсысэм си-гъэпIейтэр, къесхъыжар и кIэм нэзыгъэсэуэ къыссыхьыу. Мы гъэм, Къэбэрдей-Балъкъэрным лъэпкъ пшынэм шыгуагъэджэн зырыцIадзэрэ илэхъэ 50 зэрыригъэуэм и шыгъэцIэ, ди институтым Дунейпос цIэныгъэ-практикэ конференц ищIащ. Абы шьтепсэлъыгъащ иужьрей илэхъэ 50-м пшы-нэм игъуэа зэхуэжыныгъэхэм. Конференцым и хьыбар къызэрысщIауэ, си мурадэм и цэуэ къэсауэ къэслыгъэти, къесхъыжэщ. Сэ сыхуейт пшынэм и лъажыгъуэжэр зэрыуэ, абыхэм къарыкI макъамэ-хэр згъэлыгъэуэн.

«Пять тембров» концертыр къызэрызэлусхар зепеуэхэм дызэрыхъэт, аккардион, баянхэм нэхъ ягъ-гуэнагъуэ пшынэщ. Абы къыкIэлъыкIуэуэ кэсцIтар ирагъэджэн зэрыщIадзэ пшынэщ, ар иджыпсту поми тIыху пшынэрэщ. Ешанэр - абазэ пшынэц. Iэпсэ Дианэ и анэшуэм илэхъэ пшынэр Къэрешей-Шэрджэсым къысхурхирэ, абыкIэ макъамэ зы-бжанэ згъэзэщIащ. АдэкIэ кэсщIащ кIахэм къыс-хураха пшынэ. А лъэныкъуэмIэ ягъэзэщIэ пшы-налъэ зыбжанэ шIэзгъэдэлущэ мы пшыгъэм зык-рэзыгъэхьэллэхэр. Сэ сызыхуэщIэуэуэ си Iэзагъэ е пшынэхэм я лъажыгъуэр згъэлыгъуэнракъым, атIэ адыгэ лъэпкъым и шэнхъабзэм зы къежылапэ, къуэпс зэрилам гу лъэзгъэтырщ. КIахэ пшынэм къыкIэлъыкIуэуэ кэсщIащ хэхэс адыгъэхэм къа-гъэзэсблэ, убых шыналъэм зэреуэр. Ар Къуэжэй Темыркъан концертным папщIэ къысхурхьауэ ара-т. Си пшынэмIэ «Зыгъэлыгъэ» кIахэ макъамэм сеуа иужь, абыкIэ цыгъэзэщIэ пасэрей уджIэ зэхуэ-щыжэщ.

Концертным и гугъуэ шьтцIагъуэ, мы лүхур къы-зэрызыхьыулар си фIыгъэ си егъэджакIуэуэ, сыт хуэдэ лүхуэ къесхъэжымы къыдзэзыгъыгъ, сьитезыгъуш-хуэ, си шIэгъэкуээн пэж Къухъуэ Мадина фIыщIэ ин хуэсщIынэу сыхуейт, фи зэтыр къызгъэсэблэу.

Абы сэ сызэрхуэрэзыр псалъэкIэ къысхуэуэ-зэнукъым. Ауэ сэ сыхуэфIагъуэн аращи, абы къыс-хуэлыгъэр егъаджэхэм зэрэстыжыным сыхуэцIокъуэ. Мадина хуэдэу егъэджакIуэуэ сыхуэну сьиды-хуэпс. ШIэгъэкуээн лъэу иуэныр зырыфIыр со-щIэри, сэри сабийхэм апухуэдэ сазэрхуэжынуэм сыхуэцIокъуэ. ЕгъэджакIуэуэ кьалэныр нэхъ гугъухэм ящыщ къалыгъэ, ауэ егъэджакIуэуэ фIыуэ цIыху дапщэ иуэнырт, дапщэм я гум дахагъэм и жылэ шыхьэсэрэ? ШIыгухуэуэ хуэу куэдм зэужынымыкIэ сэблэ къахуэуэнар я егъэджакIуэзэрэщ. Мис ар зыщIэгъэгуэпшэнкIэ Iэмал илэхъым.

А концертным и зы Iыхъэ жIащ сэ егъаджэ цыкIуэхуэ Абазэкуэ Азнаурэ Къандрокъуэ За-миррэ. А цыкIуэхэм си мурадыр дахуэ къыздыла-гъащ. Си концертным хъып цыщIэ Адыгьейм нэс къыкIа Дзыбэ Русьлан сэ сызэригъэгушхуэуэ па-лъэкIэ къыпхуэуэзэнукъым. Макъамэхэм ежу да-хуэщыщIахэри мащIэ, а мащIэм ящыщ Дзыбэр.

- **Къару тебгъэжыуэдэщ пшыкым, езым сыт къыхъэлхэ?**

- Пэжым хуейимэ, мы концертным сыгузэуэуэ зыхуэзгъэхьэзэщIащ. Дауи, сэ куэдмIэ сэ сы-зуэрэзэрыжыкъым. Ауэ, шэч хэмьлыу, мыр нэхъыбэм сытегушхуэнымыкIэ, лъэбакуэуэцIэ сьынымыкIэ къыз-дэлэпыкъуэуэ, къару къысхьылъащ.

- **Сюзаннэ, ебгъаджэ цыкIуэхэм мащIэ я гугъуэ пшIащ. Сыт хуэдэ дит шIалэгуэлэр?**

- Пэжым хуейимэ, сэ езым агъэцIагъуэуэ шIалэ-гуэалэ дахэ, зэфIэкIэ зыгъэбдэл дитш. Дэ дышра-гъаджэм кьыджалуэ шытауэ зыгур сигу кьынджащ: «Пасэ зэманым пшынэ еуэхэр нэхъыбэт, иджырей пшынауэжэр мащIэм, ахэр зэу макъамэхэр нэхъ гугъуэщ, езыхэри нэхъ Iэзэщ». Сэ иджы егъаджэжэр зэуэ макъамэхэм абы я нэужым сьыщIэу сепсэуэуэ шытакъым. Ар узыщIагъуэуэуэ.

Егъэджэныгъэуэ лүхуэм апухуэдизу сьидихьэбыни зэи сигугъэнтэкъым, уеблэмэ нэхъапэм абы зы-щызэдыейуэ шытамэ, иджыкIэ сэ а лүхур IэщIыб зэрысхуэщIэн шыцIэхьэм. Сэ егъаджэ нэужым-щIэхэр пшынэм и лъажыгъуэуэ поми, классикэ жыпкъэм ит макъамэхэм зэрегъэсэным сыху-эцIокъуэ. Ахэр еджалпэм шIэсыху макъамэм и дунейр фIыуэ къацIыхуэм, адэкIэ езыхэм я псэм нэхъ пэгъунэгур, нэхъ кьайхуэуэуэ къащIыхур къы-хъыну хуитщ. Апухуэдэ гъэсэнэгъэ зыгуэуэа, апуху-диз дахагъэр зыгъэгуэа сабийр зэ икIэ хуну-къым. Шэнхъабзэм и IэфIыпIэр кэзыщIа сабийр пэскIэ нэхъ кьулэй зэрхуэм дихьэунырэ, дунейм къыщIагъуэуэ икIагъэхэм пIэщIэ зыщIыныр. Сэ кьалэн нэхъыщIэуэ зыхуэзгъэуэжырт сабийр ма-къамэм и дунейм хэщшэуэ зэфIэкIэ зэгъэжы-нырщ, ар фIыуэ егъэлыгъуэнырщ. «Егъэджа-кIуэмрэ гъэсакIуэмрэ я илэхъыср» имыкI шыкIэ си гъэсэнхэм концерт зыбжанэ къахуэзгъэпIэщыну, хэзгъэтыны си мурадщ. КьапщIэмэ, дэ, егъэджа-кIуэхэр, кьэлэнэу зэманым дыхуэлажэр, ар зы-хъпщIэнэ насыпшыгуэуэ. Дэ дит кьалэнэр ахэр дызьтет лъагэлэм нэщIэсыныракъым, атIэ, нэхъ иныжу зедгъэлэтыннырщ, дэ нэхьрэ нэхьыфIэ тIынырщ. Нэгъуэшуэ хъунукъым. Нобэ умыгъэ-тиль - пшIэдей къэпщIэныкъым.

- **Уи закъуэуэ пшынэ къышхьыпщIа къыхъэрэ?**
- ЛъэлапIэ лут поми хуэдэу, сэри зэманэр къызомэщIэкIэ, ауэ сьышынэщхьей е си гур къышцIагъу-фIыкъым дедж, а цытыкъэм хуфэщэн макъамэ пшынэм къыгуэзгъэ. Ар си псэм цыкIэ Iыхъэщи, да-пщIэ сэблэ къысхуэжыу.

Ухуэныгъэм йоужьэрэки

Хуэрным и узрарым шауэуэ квалэ поликлиникэм лэ-жьыгъэр зы махуи къышхьэзэуеуылакъым. Ухуэлүэхэм зэ-рыжаламкIэ, иджыпсту йоплэщIэкIэ шIылэ къэмьырэуэ шыкIэ къехьэлэн хуей лүхуэхэм. Нэхъапэм фызырщыдгъэ-гъуэзэщи, ар Урысейм и Президент Путин Владимир ялэ ме-дицинэ лүхуэтхьэбзэхэр цIыхуэхэм шагуэт Iэнырхэм я лүхур егъэфIагъуэным теухуэуэ шIыналъэ унафэщIэхэм пшэр-ылэ зэрэщIащам ипкIэ иту къыхалъхьа ухуэныгъэхэм ящы-щ.

Мы зэманым ирихьэллэу етуханэ кьатыр дращIеящ. Унэ нэ-хьыщхьэм къыхъэгъэуэа куэапIитым шегъэжьауэ цыгъэгъу-бжэхэр халхьэхэр къокIуэкI. Абы къыдэкIуэуэ кIэрагъэзэгъэ-блнхэр зэрагъэдажэ кьыгъуэжэр зылыгъыну лъащIэр. Ухуэны-гъэм къышцагъэсэблэ нэхъыфI дэдэхэр: чырбыш пльыжыкы, сыткIи псынщIагъуэуэ иджырей кьыгуэжэр, гуэщIыкIэ нэ-хьыфIахэр.

Фигу къэдгъэжыныци, медицинэ IэнатIэм зы махуэм хуэ-зэу цыхуэ 500-м лүхуэтхьэбэ зыгуащIагъуэным, езым и анагыр метр зэбгъузэнатIэ мини 10 мэхуэ. Абы хэтынуц дэфтор хуэ-ма-плэ, дэлэпыкъуэгуэ псынщIэмIэ кьудамэ, узыфэхэр къышцахуэ ЗУИ, рентген пэщэр, цыхуэхэм махуэм шIэзэ, администра-тивнэ, лүхуэшлэлэр лэжэным епхэ хуэлүхуэщIэхэмIэ, узынна-гъэр шрагъэфIагъуэ, терапияемIэ, эндоскопиемIэ кьудамэхэр. Иджыблагэ поликлиникэм екьуапIэуэ бжымийхэр шлалъхьэ-щ, къагъэсэблэ псэр зэрылэзэщIащ бетон гъэжэхэр шлагъэзэгъ-ащ. Лэжьыгъэр шекIуэла гъуэгубгъуэр иджыпсту зэтэс ящIэ а лүхуэм хуэщIа техникэхэмIэ.

Поликлиникэм апухуэдэу хэтынуц иджыпсту шыцIэхэм я нэхъ ин, иджырей Iэмэлэпым ехъэжаэхэмIэ къызгъэпIоща, технологи и лэныкъуэуэцIэ зы зэфIагъуэ ин лабораторэ, студентхэм папщIэ еджапIэ пэщэр. Абы хуэдэу инрэ дунейпос шалхъэхэм тету къызгъэпIощэр Кавказ Ищхьэрэм зэкIэ итынукъым. Абы и ухуэныгъэм текIудэнэу ме лелард 700-р кьэрал бюджетым къыхъэжынуц. Ухуэныгъэр мы илэхъэм къриубыдуэ зэфIагъэ-жыну я мурадщ.

Ухуэныгъэм ихурэягъэм иджырей техникэ зепэщхэу шо-лажэ. Куэдм фIыуэ ящIэж, кьалэ сьымаджэщ №1-м и Iэхъ-лахэр псэй, уздыгъуэ, лтхъуэй жыгъэм, лэсэ зекьуапIэ Iэ-хуитлэхуитхэм ягъэдажэу зэрэщIащ. Апухуэдиз ухуэныгъэ лэжьыгъэр шекIуэки шIылпэм а жыгъэр зэрэщIыным хуэдэу къа-нащ, техникэхэри зэрэн зэрхуэуыгъэхьыным хэты. Ахэр къанэ шымьыуэ къагъэцIагъуэуэ зыбжанэуэ икIи абдежым шаууэнуц ипэкIэ шыла лэс зекьуапIэмрэ иджырей дизайнмерэ сыткIи шыцIэхъэгъэ парк цыкIуэ.

Ди республикэмIэ мыхъэнэщхуэ зIэу ухуэныгъэхэм ящыщ и клиникэ сьымаджэным къышхьэзэуэахуэ дэлэпыкъуэгъуэ псын-щIэмIэ стационарыр. Абы игъэзэщIэнэу сьымаджэхэр зрэлэлэ кьудамэм и къалэныр. IкьудамэщIэр зекьуапIэ шьхъуэжIэ пшIа-уэ щытынуц икIащIагъуэуэ лүхуэтхьэбэ зыхуэщIэн хуей сьым-аджэхэм, я узыфэхэм я хьалъагъыным елытауэ, шIэзэ, опера-цэхэр шрагъэжыкIэ кьудамэхэм. Ухуэныгъэхэм и фIыгъэжIэ дохутырхэм я зэманэр нэхъ зэгъэзэхуэ, сьымаджэхэм я узыфэ-хэр нэхъ сьынуцэу къэхуэта хуэнуц, цыхуэ нэхъыбэм елэзэфI-нуц.

ЛЪОСТЭН Музэ.

ИлэхъэщIэ елэжынуц

«ГүэгуэфI шынагуээншэхэр» лэпкэ пэхуэщIэм хуибыдэу зэрагъэпэщыж Шэджем Етуанэ - Булунгу жылэхэр зэ-зыгъэщIэ, километр 27-рэ зы кIынагъэ гуэгур.

ШэдЖЭМ псыкьэлэхэм хуэдэ километрIтIэ зэбгъуэнатIэм ишхьэлэуэцIэ гугъуэр зэрагъэбидэ бетон гъэжа лэжьэхэр кIа-щIагъэзэгъащ, иджыпсту нэхъ къежгъэжыгъэуэ лэныкъуэуэ а лэжьыгъэ дэдэхэр къышрагъэлэ. Абы къыдэкIуэуэ гугъуэм и бгъуагъым къыгъагъахуэ, псыкьэлэхъуэжэр зрикIунэхэр, гуэ-гум бгуртыр лүхуэнэу лэс зекьуапIэр зылыгъыну кьыгуэжэр ягъэтылэ.

Шэджем псыкьэлэхэмрэ Булунгу жылэмрэ я зэхуакум дэлэ-гуэгуэ километр 25-м монолит блынхэр цагъэуащ. Абы къыдэкIуэуэ ухуэныгъэм зэрэн хуэхуэ мыр кьызэрэ кьыкIауэ, абы хуэа бжымийхэр кышIащ, асфалт зытралъхьэнэу лъ-щIэр зэтэс ящI, шынагуээншэхэм ехьэлэ лүхуэ пыхуыкIахэр зэфIагъэжIэ. Ухуэныгъэр зэрэжыкIуэр къэзыпщIытэ Агаев Марат зэрыжиламкIэ, лэжьыгъэ псо-ри кьыгуагъуэа пIалэм тету икIи зыхуей хуэдэу кьагъэлэщIэ. Зыхуейну лэжьыкIуэхэмрэ техникэ-хэмIэ тэмэму къызгъэпIощащ. КьыщIынымыщIауэ, къагъэсэ-блэ кьыгуэжэхэр Iэмэлэсымэхэмрэ я щытыкIэм сыт шыгъэи я нэлэ тет зэпынцэ шIыналъэмэ и гуэгуэ лабораторэм и IащIа-гъэлэхэм.

Зыпэрыуэа гугъуэм шыду километрIтIэ мы гъэм хьэзыр ящIынуц, адрес километр 25-м елэжынуц 2026 гъэм нэхьыу. Апухуэдэ бгы кьыргъэм ушылэжыныр тынхьыном, ауэ лэжьыкIу-эхэм я зэфIэкIэ псо-ри ирихьэллэнэуц ар и цэзэм зэрэтыным.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Блакля лэццыгыэм и 1930 гэжэм кьэралым шеклуэкла политика эхэзэхуэным цыху мелуан бжыгъэ лэпкъ пшы бжыгъэ теклүүдач. А политикэ шхьэлым зэхижэжэхэм яхъуач Черкес автоном областым ирашу, Сыбыр шынальэм кьыщыхута унагуэхэр, лэпкъхэр...

А ИУЭХУ гуузыр кьызырэхурэ мы гъэм илгъэс 90 зэрырикъуам и фэопльу, ди хэгъэгум икйри, адыгэхэмрэ абазэхэмрэ я лыклуз гуп ди лэпкъгъэхэм якыла гуыгум тыхъач.

Фэопль зеклуэм хэташ абы и кьызыгъэлэцкыуэ гуным и пашэ, КьШР-м и Цыхубэ Зэлуэцым (Парламентным) и депутат Бжы Исмел, «ЧЗРТИ» АО-м и генеральнэ унафэцшым и чэнджэщэгъу Лэбышэ Радион, «Черкес хэку» газетым и редактор нэхъышхьэ Абидокуэ Люсанэ, КьШР-м и Цыхубэ Зэлуэцым (Парламентным) и тхъэмадэм и кьуэдзэ Ечзоч Мусэ и дэлэпыктуэгъу Тэклушынэ Шэ-мл сымэ.

«Политикэ эхэзэхуэны ящүу э хэку зрагъэбгына ди лэпкъгъэхурэ зрыкыла гуыгум дьтхьэнымккэ жэрдэмьр кьыкэзыхьыуэ щытар э хэдырхы фылы хьун Тэклушынэ Николаид. Пшцэ зыхуэцт нэхъыжыфылм жилауэ цыташ: «Сегулгьысащ ди кьыкэлъыкыуэ Сыбыр кьуэгуэм эхэзэхуэныгъэхэм хэку ди лэпкъгъэхэм кьашцэхьуэ шлалогъуалэр тцыгыгуэ, зеклуэ шыкыгуэ, ди нэхъыжым я гуыгуэ дьдэм дрикулун, Псалъэм папццэ, Кавказым мафлагуккэ дыщещэуэ, Омск дьнэсуэ, абы кьышццхьэдзэуэ Иртыш псым дьтету – баржэккэ Тарэ деклуэлэну, абы дикьыгуэ ди лэпкъгъэхурэ шетлгъэхэуэ цыта Икуэт Имшегал (Красный Черкес) шыплэм транспорт хэха-ккэ дькылуэжыну. Абы дегул-сысылгъэхьцц!».

Илгъэциплэ деклауэ, ди нэхъыжым жылэр дгъээщцлэщ, иккэ адыгэхэмрэ абазэхэмрэ зрыкыла гуыгум дьтхьээнү тауэчл тцлэщ», - жиалц Бжы Исмел.

Мафлэгуэ зэпэцккэ - Сыбырым

Зи гугъу тцлэ зеклуэм хэтэхэр гуыгуэ дыщитыхъач Невинномысск кьалэм фокадэм и 28-м, фышцэ згъэпшэца «Кисловодск-Новокузнецк» мафлэгумккэ. Омск кьалэм жэлугъэгъуэм и 1-м дьнэсын хуейт. Зэрыхуари араш. Жэщцщ-махиуш декри, деклуэлалц Сыбырым и кьалэуэхуэм я зым.

Согъээжэ хэкум ирахуэхэм я гуыкыкыжымккэ. Апхуэдэти, 1933 гъэ жыжэхэм эи хэку зрагъэбгыне лэпкъ, цыхуэ насыпнэхэр зрагуэшэ хьыпшы вагоныжыкьэр гуыгуэ тетат ма-зэрэ ныкыуэр хуэдцккэ. Иккэ Кьухьэллэ-Сыбыр хэгъэгум на-хусащ хуабцфл хъуауэ, ма-кьыуагуэным илэм.

Омск кьалэм мафлэгум дь-кьызырлыкыуэ кьыщтпежъа, хьэ-щлагъэ льяплэ кьыдзыкьа сы-бырдэхэм псым тет транспорт-ным - баржэмрэ абы кьэшэрылэ кьухьэ цыкылумрэ - драшлэлэщ.

Аргуарыжы согъээжэ ди лэпкъгъэхурэ псымккэ зырызе-кыла транспортным и шыты-кыамккэ... Гьаблэмрэ узьфэхэмрэ зэтриггаллэ насыпнэхэр зракуда баржэмрэ тхьэмахуэ бжыгъэккэ Иртыш псым иркылат, гуыгум хэщцпшыгъэ-шхуэр чагуэгъуэ...

Абыхэм яхуэмьдэу, дэ Тарэ кьалэм дьзырынэса баржэр зыхуей хуэзат, абы я шхъжэ кьухьым и экипажыр. Игъуэщ жэщцщ-махиуш зьдткыуэхэм я ццэ кьысуэнэ: эи ныбжыуэ шэццэ 42-м ит капитан Ильясов Марат, гьэсэнгьэ зыхьлэ, кьухьыккэ псым тетным хеуджа, капитаным и дэлэпыктуэгъуэ нэхъыжэ Лобачёв Ва-дим, рулевой мотористхуэ Бри-

Гу кьабзэм кьыбгъэхэрэкыуэ

сюк Евгенийэ училищэм и студент, практиконт Казаногин Олегрэ, пшцфлэ бзыльхуэгъэ гуапэ Южаковэ Маринэ сымэ. Кьызырылэцкыамккэ, кьухьэ цыкылум и капитан Ильясовыр Кьэзахьстаным щыцт, илгъэс 24-м цыгъуауэ псым тетт. Нэрыльагъут Марат бгъэдэллэ лэп-ццлэащцлэагыр. Жилот лэжыкьэр зэрыхьэцэр, и унагуэм пэзлэшуэ псэун хуей зэрыхур. Итгани, псым хуиэ фыльба-гуыныгъэр инт.

Гуауэ куэд зылгъуэца Иртыш

Сыбырыпсым дьдытетым ди нэгү шкэкла дахагъэмрэ абы узэрыдыхьэхьмрэ псалъэккэ кьылхуэлуэтанукуным. Дьызэрэс кьухьытым сыхьэтым километруи 10 - 11-т икыр. Абы кьыкыкыуэи, дькызэзыхурейхэ цыгуэпсым и теллэр гумрэ псэмрэ ехуэбыл-лэхуэ дельпунуэ Исмал дьдэт. Ди нэгү шкэкиртыт сэмэгумккэ ижыкыккэ кьэздганэ жыл-агуэкур, кьуажэ хэкуэдэхэжэр е цыхуэ гуэрхэр кьызыдэнэхэр. Я нэхъыбэст ныбжышхуэ ялэт. Сегулгьыс эи хэку зрагъэбгына ди лэпкъгъэхурэ тхьэмышцкэхэм псым тету а жылугъэхэр зэрал-гъэгъуам...

Мес, кьыкыуош цышым хэкуэ-дэжыла, фыццлэ хъуэа унжэ кьыхэхэр зьдэт кьуажэр. Соу-пшц капитаным: «Мы кьуажэ цыкылум цыхуэ шыпсужуэ плэрэ, сыт хуэдэ флэщыгъэццэ зери-хьа...»

Эт... Дауэ зэры-Копайр?!! Мы флэщыгъэццэм эцкыым сызыры-рихьэллар, сыбыр шынальэм яхуэ Хьулсырокъуэ Аслъэнджэ-рий и унагуэм теухуауэ «Мыл-лэ - лыы мэхъуэ» тхыгъэм сы-щелэжым...

Аслъэнджэрий итхьыжат я унагуэм а кьуажэм дэса кьэза-хьэхэмрэ кьыргызыхэмрэ хуабжэ кьэзырыдэлэпыкыуауэ, шэццлэпкыуауэ зырыщытар, Сыбырым кьыкыуэсыкыкыуэ кьышчылэпхуэжым.

Сыту гьэщцлэгъуэныщэ эи флэ-щыгъэццэ срихьэллэуэ шыта кьуажэ цыкыр слэагъун си насып кьызырихэр, а жылэ-гуэрэ зылуэцэм сызырылэуэ-пшц! Мащцлэ апхуэдэ жылэ-гуэрэ дьызылэпклар! Дэтхьэнэ-сеплэт, абы щыпсуэхуэм кьэ-жэщлэ гьащлэр си нэгү кьы-щцгъэхьээнү сыпылт. Си нэгү кьышцлэуэвэт хьэзаб мьухьыккэ хэтү Сыбырым нэса ди лэпкъгъэ-

гъухэр зрихьэллэ, илгъэси 100 хъуа кьуажэжэ цыкыр. Абы и флэщыгъэцлэр шцратари гуры-луэгъуэт: кьуажэм апццыккэ унэу дащцыхьэр шьптлэ ащцт...

Мыгуэзавэу, хуэм дьдэу мэ-кьуатэ, и гуыгуэр хэгъэццлэ дь-зэрыс кьухьэ цыкылум. Исмал дь-лэц дькызэзыхурейхэ шыгуэп-сым и дахагъэм набдзэгуб-дэпэллэуэ дьхьэлээнү... Пэжц, узьлэпымышьэнккэ кьаноккыым сыбыр цыгуэпсым. Дьтэзэ-сыкырымккэ пэи зымплэ псым дрикулуным. Ауэ, илгъэс 90-ккэ узэлэбэкыжмэ, а гуыгуэ дьдэм иркила ди лэпкъгъэхурэ насы-пнэхуэм я гум шыкьым сы-щегуэпсыккэ, кьызуэрулуэ зы-щальхуа жэнтэ шынальэм зыри пэзымышцлэуэ абы ягъэ-жыныр эи гум цызыгъэфцлэ ди лэпкъгъэхуэм а дахагъэр я нэм кьылуимыкыуэ зэрышцт.

А гукъэкыжым сэихьдэжэ баржэм и пэм ситу кьэругъуэ-рым кьышхьэщымыту, хуиты сыбауэу сыздоклуэм.

Дауи, ди лэпкъгъэхуэм кьэ-жырулэрт цыхуэм дэжккэ нэхэ льяплэ дьдэу илэ хэку-энэр зэрыфлагъэкьулэуэ. Апхуэдэти, игьащцлэ кьыбыр шынальэ цылыэр иужерэ увылэплэ яхуэ-хъуэц ди лэпкъгъэхурэ цыхуэ, унагуэ цц бжыкыэм, хьэзаб зытлыла лэпкъжым.

Жэщцщ-махиушккэ баржэм дьдэу псым дрикулунэ, километр 330-м цыгъуэ гуыгуэ зыпшцтэуэ, жэлугъэгъуэм и 3-м Омск облас-тым ныбжэ адыгэхэмрэ абазэ-хэмрэ ящыц куэд шыкыуэда Тарэ кьалэм и кьухьэ тетэплэм дьлуохьэ.

Жэщцр хэкуэтэуэ шытамы, ди сыбыр ныбжэгъухэр - «Дом Дружбы»-м шылажэхэр, абы и унафэщлэ Налгыевэ Еленэ я па-шэу, урыс шлэахуэ гъэжымрэ уэрэдхьэмккэ кьытпежъащ, хьэ-щлагъэ нэс кьыдахатч. Абыхэм ящцгыуэщ Тарэ район админи-страцэм и кьулыкыуэщхэри.

Хабзэм дьтемыкыуэ

Жэлугъэгъуэм и 4 пшэдджы-жым Тарэ кьалэм дэт кьхэм деклуэллэщ. Мыбдеж ди хэ-куэгуэ Аргун Хьолым и жэрдэм-ккэ, мылькыккэ зыкышццлэуэ-кыуэхэм я фыщлэккэ, а сыныр Тарэ кьалэм кьыдэуэуэ шы-таш.

Хабзэфлэ зырыкыуэуэ, Кьэрэ-шей-Шэрджэсым икылауэ Тарэ районым кьышцхуэт дэтхьэнэ-м и кьалэн нэхъышхуэу елгы-тэ а фэопль сыным екыуэллэуэ Черкес автоном областым поли-тика эхэзэхуэны ящүу 1930 гъэхэм ирахуэ, Сыбырым икыуэ-да ди лэпкъгъэхуэм яхуэщы-гъуэныр.

Дари а Хабзэм дьтемакылым. Тарэ районым щыц муслымьэн дьнырлажэ имам Ахьмэт -

хьэжы, район администрацэм и лыкыуэхэри тцыгыгуэ, кхъэм деклуэллэщ, хьэжэ зымлыуэ ягъэкуэдэхэм тхэ дахуэлгь-лауэц, дьуэ тцлэщ. Удз гъэгъа-хэр фэопль сыным тетлэуэщ.

Полгудовэ. «Красный Черкес». Муслымьэныккэ...

Гупым ди пщэрылэ нэхъыш-хьэхэм ящцт Тарэ районым хьыжэ Полгудовэ жылэгуэуэ дэт фэопль сыным деклуэллэ-ным, эхэзэхуэны ящцхэм я фэ-опльым хуэфэащ ццлэ хуэтцы-ныр. Абы кьыкэлъыкыуэ муслымьэныккэр дьдэццлэ, адыгэхэмрэ абазэхэмрэ дэ-лэщыса Красный Черкес (е Сред-ний Имшегал) шыплэмэ дь-кылуэн хуейт.

Фэопль луэхуэгуэхэм хиубы-дэу, Полгудовэ дэт сыным и пашцхэм пэку кьышцэрагъэ-пэщлэщ, кьуажэ музейм «На-следие народов КЧР» гьэлъэ-гуэныжыгъэр утыку кьышра-хьащ.

Фэопль сыным дэж удз гъэ-гъахэр щыдгъэтлыла нэужэ, ди гуыгуэным иунэтлэщ Атиркэ жылэгуэамккэ. Абдежым гуапуэ кьышцтпэжъащ кьуажэм дэт еджалэпмы абы шылажэ му-зейи я унафэщлэ Терещенкэ Иринеэ си пашэ егъэдэжкыуэ гупыр.

Зэрыжытлауэ, кьылэпыкыуэ кьэувылэплэр муслымьэнык-хьэрат. Средний Имшегал шы-плэрат. Сыт хуэдэ шыплэмэ пшкыккэ «трэкол» спецтранспор-тым драгъэттыхьэри, «Крас-ный Черкес»-м дьнэсысч. Има-ным дьуэ дигъэщцлэщ, Кьурь-ным и сурэхэм макьккэ кьэ-джащ, нэмэзери щццлэщ.

Хьэлъэт плыгуэнуэ зи лыхьылы сыбыр шынальэр увылэплэ зыхуэхьуэ Бжы Исмелрэ Лэ-бышэ Радионрэ лэгуажэхэ-мышьккэ щысу Тхьэ зэрэ-лэуэр... Сыбырым кьранат шы-щцлэхьэжа шыплэри ямыщлэ Исмел и шыпхуэ цыкылумрэ и кьуэзымрэ, Радион и анэшхуэр.

Тхылым пшыщ иращцкэ

Илгъэс куэдккэ селэжъауэ, Сыбыр гуыгум дьтхьэнымэ зы тхьэмахуэ нэхэ имылэжу дунейм кьытхьэат «Забвенно не подлежит» зыфлэсцлэ си тхылыр. Гуапэ зэрысыхуэхуэ-ца, абы теухуа зэлүцлэр япуэ кьышцызэрагъэпэщэр Тарэ районратч. Ар шеклуэлар район библиотекэрш. Абы и лэжъакыуэ Саввицкая Евгение гум хьыжэу а луэхуэгуэр иригъэкьулэщ.

«Политикэ эхэзэхуэр - ди кьэралым и тхьэдэм и напэ-

кыуэцлэ фыщцлэхэм ящыщ. А кьэхьыгуэ хьэлэхэр шеклуэ-кыам цыхуэ мелуанхэр, лэпкъ куэд клуэдаш, хьэзабышхуэ ятлэащ. Абыхэм ящыщ адыгэхэри абазэхэри. Ди лэп-кьэгъухэм, хэкуэгъухэм я шхьэ-кьырикуэр зыщидгъэгъупшэн-ккэ Исмал илэхьым. Мы тхылыр - фэопльыр, пэжыр хуэмэным хуэсцлэ хэлтхьэныгъэщ, эхэзе-хуэным хэкуэдэхэм яхуэтцлэ пшцэ, щылы инш.

Кавказымрэ Сыбырымрэ дяку дэлэ зыпшццлэныгъэхэм, кьыдэхьуэа зэныбжэгуэгуэм льябжэ быдэ хуэзыщлэ ди нэхъыжыкьэр зыщидгъэгъупшэ хьуныкуным, кьыгъыщцыуэну шцлэмэ абыхэм я тхьдэр зэлэпахытхьэщ», - жиалц тхы-лыр эи Исмакэццлэныккэ.

Тхылыр напэкуэцлэ 540-рэ мэхъу. Ар тхач урысыбзэки адыгъэбзэки. Лыхьышуэ зэхэтц.

Гъэщцлэгъуэншц, ауэ мы тхылыр тхын шцэдзэуэ шы-таш иджы абы иуаа ещанэ Лы-хьэмккэ, ишхьэккэ зи гугъуэ сцлэ Хьулсырокъуэ Аслъэнджэрий-хэ я унагуэм теухуамккэ, «Мыллэ - лыы мэхъу» флэщы-гъэццлэр зылэмккэ.

Ялэ лыхьэм кьыщыхьащ 2019 гъэм Сыбырым дьзырышлайуэ шытар, фэопль сыныр Полгудовэ кьызырышццлэуэтар...

Етланэ лыхьэм иуащ журнал-листхэм илгъэс кудым кьриу-быдэу газетхэм кьытрагъэдза тхыгъэхэр.

КьШР-м иккэ лыкыуэхэм ящыщэр кьытеувылащ шхьэжэ и унагуэм игъэва гуэзэуэгуэм. Фышццлэ псалъэгъуэ хуалащ дэлэпыктуэгъуэ сыт шыгыуэ кьэ-хуэгуэ сыбырдэхэм.

Эзы Тарэ районым шыпсуэ-хэри: Варп Раисэ, Вольтер Да-ниль, Котлякчан Александр, Ал-феров Сергей сымэ гуапэу кьыпэджажэ тхьдэ фэопль-рыр хуэмэным хуэгъэгъуэ адыгэхэмрэ абазэхэмрэ ялэжэ луэхуэфизэм. Кьыхагъэщлэ тхы-лыр кьызырэдэклэм мыхьэ-нэшхуэ зэрийэр.

Нэгүзыуэжхэр

Сыбырым щыдгъэкыла плэ-ларэ гукъэкыжэ хьэлэхэм я за-кьуауэным гьэщцлэуэ зэрышц-тар. Тарэ район администра-цэм шхьабзэмккэ и кьудамэм нэгүзыуэжэ программэ кьыту-хэригъэпэщлэщ. Дагъэлэгъуэ а шынальэм ит, ныбжышхуэ зилэ Екатеринаминск кьуажэр, абы и гъэлэхуэм ит шыгуэлэс плыагуэхэр, музей; Баженовэ дэт, шыхэ щаплэ фермэр. Ныб-жышхуэ зилэ, гъэ кьакыуэ илгъэс 430-рэ иркыуэн Тарэ кьалэр кьулэйшэ музейккэ. Ап-хуэдэу, нэгүзыуэжэ программэм кьриуэбыдэу дэлогъэщ Тарэ тхьдэ-краеведчэскэ музейм, «Град Тарский» зи флэщыгъэ-цлэ, дэз-тхьдэ клубым, Спасскэ кафедральнэ Соборым, Те-кылыгъэм и паркым, Тарэ кьэ-лэм кьышцхьыуэ, зи сабилгъуэр цызыгъэкыла совет артист гъуэ-зэдэ Ульянов Михаил и унэ-музейм, Севернэ драматиче-скэ театрым. Драгъэблэгъащ иккэ хуабжы дитхьыкыуэащ суротшц Жемалдиным Тарэ художественнэ музейм кьышц-цэлэхьэжа и гьэлэгуэгуэныгъэм.

Нэгүзыуэжэ зеклуэм а махуэм клэх хуэхуэуэ Тарэ районым ит библиотекэ нэхъыфхэм ящы-цу кьалэткэ кьвалэ купэс тхылъ хьуамплэр.

Кьыкэлъыкыуэ махуэм, Омск кьалэм и тхьдэ шыпгъэхэм дь-кьышцэрашцлэщ. Ди лэлуэккэ дашащ Омск кьалэм политикэ эхэзэхуэным хэкуэдэ псым я фэопльуэ дэтым. Залымыгъэ хьэлэ ягъэкьулэхэм дахуэщы-гуэащ, удз гъэгъа хьэщцлэ-тлылащ абдеж.

Нэгүзыуэжым кьриуэбыдэу плыгуэамрэ зэхэтхэмрэ ди гур икьыхуэащ. Зэрыкылауэ, гу кьэ-абзэм кьыбгъэдэцкыуэ ящлэ луэхуэ дахэр гу шлагъым нэсащ.

АБИДОКЪУЭ ЛЮСАНЫ, Омск-Тарэ-Черкесск.

Зыгъэхъзырар ЦХЪЭЩЭМЫЩИ Изэш

● Псэушъхээр

Быльтырыку

Псэушъхэклэ шхэхэм ящышщ. И ктыхъагъыр сантиметр 80 – 104-м, и хьэлъагъыр килограмм 12 – 24-м нос. И лъакуэжэр пщашщ, къарушшэуэ ахэлъщ, жыжъуу мэлъэф, макъ лъапкъ имышщ къеклэхьыф, псынчлэуи мажэ. Нэхъыбэу чыпсээр кчуур лъагэхэрщ, мэхэрщ.

Быльтырыкур ди щыпнэм цымащлэ дыдэщ. Гугъу лъапкъ демыху и шхыныгъуэхэм хегъэхэ мээ бжэныр, мзыкхъуэр, былымыр, дзыгъуэхэр, хьэлшхупщэр, бзухэр. Жыпнэурамэ, мзын щыпсэу псэушъхэжэм и зранышхуэ ирегъэк. Езым теллэ ащэ илэш – и фэр къэбгъэсэбп мэхуэ, ауэ зэрымащлэм ктыхъагъу апухэдэ сэбзынагъ ди деж шилэкъым. Быльтырыкур илъэс 25-м нэблагэхуклэ мэлсэу.

Клэртлофрэ кхъуей цынынэрэ зыдэлъ дэлэн

Фэ темылу гъэа клэртлофыр ягъэушъчылы, кхъуей цынынэр тыкыыр цыкылуэр зэаупщл. А псори лыхъэжым щабэу щла-гъэкл, тепщэчышхуэм иралъхъэ, шыгуэ, шыбжый, джэдгын халъхъэ, фылуэ зэагъэзэрхь. Лэжклэ ящри ягъэттыл. Итланэ пщагъэ зыкхэлъ тхэв яху, абы клэртлоф лэжклэ тралъхъэ, тхэв клэпэхэр зэкларэагъэпщэжри, хупхъэклэ хъурейуэ яху, и лывагъыр см 2 хуэдизу. Дагъэ зыщыхуа тебэм иралъхъэри, захуэ ящыж. И кум сапэклэ гуанэ хуащл, хъокулъэм ирагъэуэри, хъэзыр хъуху, дакыикъи 10 – 11-клэ, ягъажэ. Тебэр къытрахъж, дэлэным тхуэцынынэ щахуэ, лыхъуэрэ зэаупщри, хуабэу яхъ, шатэ и гъусэу.

Халъхъэхэр: Тхэзым: гуэдз хъэжыгъэу – г 400, псыуэ – г 200, пщагъуэ – г 10, джэдыклэу – ныкыуэ, фошыгуэу, шыгуэу – узыхуейм хуэдиз.

Дэлэным дэлъынур: клэртлоф укъэбзэуэ – г 600, кхъуей цынынэ – г 400, бжын цынынэ – г 100, шатэуэ – г 200, шыгуэу, шыбжыйуэ, буршу, джэдгынэу – узыхуейм хуэдиз, дэлэн жъам щахуэ тхуэцынынэ – г 30.

● Шхыныгъуэхэр

КЪУБАТИЙ Борис.

● Прозуэ тхэ усэ

Сыту пэрэт?

Щлэлэ цыкылум, зредзыхри, абдж къутахуэ лыдыр къеп-хъуатэ.

Абы пэмыжыкыуэ щыт адэшхуэр мэкый:

- Хыфлэдзэ, абы уиуэнущ! Хыфлэдзэ иджыпст!

Сабийр зэрылэлъу мэдыхъаш, и нитыым уафэ шхуантлэ джабэ зырыз кышщэццыхъукыуэ, ауэ абдж къутахуэр хыфлэдзэркъым.

- Хыфлэдзэ жылэакъэ! Хыфлэдзакъым.

Адэшхуэм лъабакъуэхуэу зреч.

Щлэлэ цыкылум зигъэхъыр-къым.

- Клыр-клыр-кырк!... Клыр-клыр-клырк!... – псынэ макъ жыгъыру псыгуэуэм и пыудахуэ хужэ хъурей цыкылуэр сабийм худэллэуейуэ зэхэт удэхэм щыгъэ зырызыхъэ яхуохуэ.

А щыгъэ цыкылуэр лъапэклэ къыпиггэлъэлэрэ теуэажу, абым гу лымытэххэу маклуэ адэшхуэр...

Нос. Мэлэбэри, и кыуэрлыхур лэ лъэныкыуэклэ кыеубыд. Адрей лэ лъэныкыуэ-клэ зешшл. Ауэ... сабийр итлэклэ кыеубыдри, гъунэгъу дьдэу зрешалэ, и лупэри щлэлэ цыкылум и тхэкълумэм хуехъ – зы щэжу гурэ жрилэну кыпифлэшлу.

Пэж дьдэу, абдж къутахуэри щлэлэ цыкылум асыхъэту хыфлэдзэж.

Сыту пэрэт – апухэдиз къаруэ зилэ псалъэу абы жрилар?

Зыри жрилэххатэжыкым: сабийм и тхэкълумэ клэлэ тлэклумэ щабэ дьдэу зы ба цыкылуэ закъуэ хуишлэу аркуудей.

КЪЭЖЭР ХЪЭМИД.

● Фэ фщэрэ?

Нысэлъагъу

Нысашэ дауэдалщэхэм щыщ хабзэщ. Нысэлъагъури тлу махъу. Ипэ зманым зинэхык ятха хьиджэбзыр кьамышэу зы илъэсклэ дагъэсыжу щыташ. А палъэм кьриуыдэу нэхык зыхуатха щлалэм и кьуэхэ, и шыпхъуэ, благаэ щлалэгьуалэ я гъусэу, хьиджэбзым и деж клуэрти, ялэагъурти, и узыншагъэ, и луэжу зытэ зрагъашлэрт.

Етуанэ нысэлъагъури зыхуэзэр хьиджэбзым и адэ-анэм ар дышасэу яшэжауэ щыщылэрт. Абы щыгъуэ нысэлъагъури клуэхэм хьиджэбзым и адэ-анэм, унагуэуэм исхэм тыгъэ гуэрхэр хуахьырт. Псалъэм пащлэ, кьэлталыпхъэ, бостеплхъэ, вакъэ, напэлэлэшл, нэгъуэхэр. Октябры революцэм иужклэ хьиджэбзыр кьашэу итланэ нэхыкыри ятхуэ зэрышлэдзэрэ япэ нысэлъагъури хабзэр клуэды-жаш, етуанэр щылэщ.

● Гушыпэхэр

Шэрэ кьэбэр

Фатимэ я гъунэгъу фызым еджэрт:

- Марусэ! Кьэб пшхыну-мэ, шэ кьэхьы, къакулэ! Кьэб бэлъыхэ згъэващ.

Маруси кьыжриларт:

- Алыхъ, сшхынтэм кьэб, ауэ шэр имыкылуэ нысэхъыцынукыым. Кьэбэр кьэхьы, къакулэ.

Фатимэ абы педзыж:

- Кьэбэр хьэлъуащэу кышщлэшлэ. Несхъэжымэ, зыпкырылблэушнуци, нэхэ хушнукукыым.

- Ана... мыгъуэ, атлэ дауэ ярун?

Фатимэ, Фатимэрэ Марусэрэ зыгуэрклэ зэгурылуэу шэмрэ кьэбэрэ зэдэшхуэ пэрэ?

Абы и пэжипэр кьэжэжылэм мэгъэрш хуэсщынт!

Дилэну пэрэ насып?

Хьиджэбзыр фылуэ илгъуэу щлалэм еушлэш:

- Сыт лъагъуныгъэр зищы-сыр?

- Лъагъуныгъэр – насыпщ.

- Атлэ, дэ дилэну пэрэ насып?

- Дилэнуци, лъагъуныгъэ дилэ-мэ.

БЕКЪУЛ Барэсий.

● Жылэгъуэхэр

Мардэншэ дуней

♦ Адыгъэбэр сфлэтхъэмыш-кыш, шхъэгъуэуыр ирпсалъэу зэхэсхмэ.

♦ Акъыл мащлэр кьелы-жу зрыкыум мылъкылэ зы-гъэушлэжыкыым.

♦ Къаугъэ лыкыуэм флэгъэнаплэ кьегъуэт, клуэ-дыжылпэ хуохъу.

♦ Лъэхъуэщым урысын кьудеймэ, хыжыбагъэр иклагъэш.

♦ Насыпыр зыхуэмыфа-щэм пщлэхуэмэ, зейншэу мэклуэдэж.

♦ Ныбзыыр ныбэныкыуэ хуэмэ, и клэн къыклаш: цыхуэ кьыжкыуэныш.

♦ Акъылкэ факъырэр факъырэ дьдэш, – зыщлэгъэ-къуаплэ илэжыкым.

♦ Шыуагъэуэ зылэшэмыклэ щылэжыкыым, гу лъатэмэ.

♦ Усэр хъарзынэщ усакулэм хьэл-шэнклэ ефлэклэмэ.

♦ Шапхъэфыр лъапсейщ, цыхуэр нэпсейщ.

♦ Дызыхуэныкыуэм дыхуэ-догуш, кьэнам тхэкълумэр хуэгъэклаш.

♦ Бгъэзэжлэуж хъуноу шыуа-гъэр зыжыкыныгъэм и гуэгъуш.

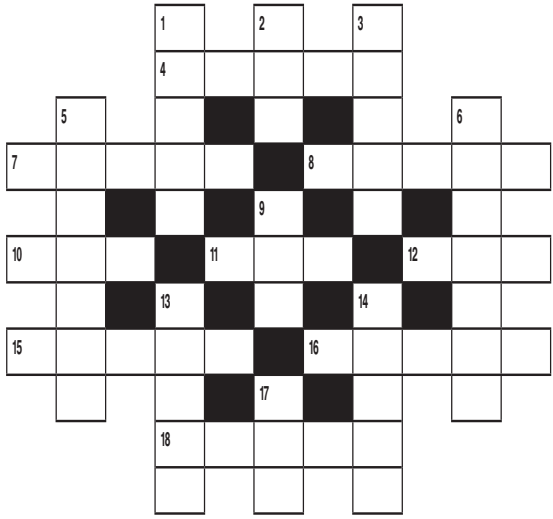
БЕЙТЫГЪУЭН Сэфарбий.

Эклуэжы: 4. Адыгэ лъапкъ шхыныгъуэхуэу лы гъэжыа шыпс зыщлэшыхъа. 7. Цым, шылэм кышщыкылауэ зыгъуэр ирадэу, ирадэжу кьа-гъэсэбэп хьэшпып. 8. Мащлэ эщлэзыгъанэу тхуэбзашхуэу зыпылп хъэхэ ласклэ. 10. Уна-гъуэ лэж цыкылуэ, бжэн ллэужыкы-гъуэ, бжакъуэшхуэу тету. 11. Хьэлшхупщхэм ящышщ, хъы ищлэым, бадзэ сыт кыуыбидурэ ишхыуэ. 12. Зыгъуэр иса нэужы, сабэу щыкылуэ, щащэу кьанэ сахуэ. 15. Мээ джэд ллэужыкы-гъуэ. 16. Зи кур шэдэбж те-пллэу илэу зеклэу, макъамэ кьызырыклэ имэпсымэ. 18. Ази-ем, Ишхъэрэ Африкэм щыпсэу лъапкъ.

Къехуэ: 1. Щыхэ ин лъапкъ. 2. Уэпхырыпль хъуэу пшахуэу гъэткыуэм кышщыкыла пкыи-гъуэ, шхъэгъуэбжэнэу халъхъэ, хъэкъушкыуэ кышщыкылуэ, нэгъуэшлэу кьагъэсэбэп. 3. Пастэ, мырамъсы сыт хуэдэжэр ша-щлэу зэрызлэшлэу пхъэ хьэн-цэу цыкылуэ. 5. Псы луфэхэм, чыцэхэм, мэкъуэлэхэм щыпсэу бэу лъапкъ, фылуэ мылэуэ-фу. 6. Илэхуамбэм телъ къуп-щхъэу пшлэу. 9. И лымрэм и джэдкыларэу шхъэккэу унэм шагъэхуэу дамэ зытэ псэу-шхъэ. 13. Егъэзыхыгуэу мащлэу зилэ бгы, хэлэтыкыла. 14. Дыгъэ кышщыкыуэмрэ пшлэш зэхуэ-гъуэмрэ яку дэль зманьыр. 17. Зыгъуэр зэрыпхэж, зэраугъуэн имэпсымэ.

Зэхэзылъар БИЦУ Жаннэщ.

Псалъэзэблэдз

Щэкълэуэуэм и 4-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

Эклуэжы: 5. Жыгей. 6. Алътес. 7. Убых. 9. Гъуэмб. 12. Кьатхъэусулыкыуэ. 13. Урыхуэ. 14. Тафрэ. 17. Къуапщлэ. 19. Къуэнтхъ. **Къехуэ:** 1. Бжы. 2. Яэ. 3. Гуль. 4. Псы. 8. Батыр. 10. Мылыф. 11. Гъунэ. 15. Акъуж. 16. Пхыы. 18. Цлэ. 20. Егъуэ.

Зэныбжьэгугъэм толажьэ

«Созвездие дружбы» флэщыгъэм щтэт XIII дунейпсо Артыскэ зэпеуэм шытекуахэр Налшык щэгъэлэпаш.

ЖЭПУЭГЪУЭМ и 27 - 30-хэм Налшык щеклукъащ Урысейм ис лъапкъхэм я щэнхабзэ хъугъуэфыгуахэр хъумэным, егъэфлукъуэным, лъапкъхэм яку дэль зэныбжьэгугъэр гъэбьдэным, ахэр фы и лъэныкыуэкӀ нэхъыбэм къэгъэцӀыхуным хуэгъэпса зэпеуэ.

Абы хэтэщ Москва, Брянск, Астрэхъан, Сочэ, Волгоград, Ростов щыналъэм, Кавказ Ищхъэрэм хыхъэ республикэхэм я къэфаклуэ гупхэмрэ уэрэджылакуэхэмрэ.

КъБР-м гъуазджэхэмкӀэ щыхъ зилэ и лэжъаклуэ, академик, ЮНЕСКО-м хэт, Дунейсо Артыскэ комитетым и унафэщтым и къуэдзэ Бейтыгъуэм Ізусэ къыщыпсалъэм зэпеуэм и къалэн нэхъыщхъэхэм тепсэлъыхъащ.

-Илъэси 8 хъуауэ мы зэпеуэм зэфлэкӀ зилэ уэрэджылакуэхэр, къэфаклуэхэр, макъамэтххэр, Іэмпысымэ зэмыллэужыгъуэхэм еуэхэр, модельерхэр, сурэтчыцӀхэр зэхуешас. Мыбы и къалэн нэхъыщхъэр – зэфлэкӀ зилэ щӀалэхэмрэ хъыджэбзэхэмрэ ядӀэлъыкӀунырщ, зацӀлэгъэкӀуэнырщ. Дэ долъжэ лъапкъхэм яку дэль зэныбжьэгугъэр гъэбьдэным. Ди къэралым дежкӀэ гугъу лэжъэхэм мы зэпеуэм и фыгъэкӀэ иджыри зэ зыхэтӀащ зэныбжьэгугъэм, зэгурьуэныгъэм я Іэфыр, абы и мыхъэншхуэ зэрирэ.

Зэпеуэм къыхъжаныкӀахэм щыхъ тхылърэ дыщэ медалрэ хуагъэфэщӀащ, гупхэм я унафэщӀхэм – фыщӀлэ тхылъхэр иратӀащ.

Я ІэщӀагъэм къыщагъэлъэгъуа зэфлэкӀ лъагэм, егъэджэныгъэ Іуэхум щӀӀэ ехуэплэныгъэхэм папщӀэ - «Лауреат Артиады народов России» дыщэ медалымрэ «Балетмейстер года - 2023» цӀэ лъаплэр хуагъэфэщӀащ: Хъуцт Фатимэ («АдыгӀ» щӀапхъэ зытрах къэфаклуэ гуп), МәремыкӀуэ Артур («Насып» лъапкъ къэфэхэмкӀэ щӀапхъэ зытрах гуп), Мьякишевэ Светланэ («Малиновыи рай» къэфаклуэ гуп), Мыз Хъэжмурат («Псыгуэну» лъапкъ къэфэхэмкӀэ гуп), Албэрд Мыхъмуд («СтӀэч» сабий къэфаклуэ гуп).

«Творческэ щӀалэгъуалэм щыхъ зилэ я гъэсаклуэ» цӀэ лъаплэр дыщэ медалхэмрэ хуагъэфэщӀащ: Уджыхуэ Давид, Донец Александрэ, Тимошенкэ Ларисэ, Рамазановэ Зайтун, Дэбагъуэ Фатимэ, Муцаевэ Седэ, Бэрэдэж Беллэ, Бэрбэч Светланэ сымэ.

«Созвездие Дружбы» зэпеуэм и Гран-прир «МузыкӀ» лъэужыгъуэмкӀэ хуагъэфэщӀащ: Дагыстэным щыщ «Эхо гор» гупым (унафэщӀыр Муталимов Хъалидщ), Брянск къыкӀа «Лукошко» гупым (я унафэщӀхэр:Луговэ Людмилэрэ Бондаревэ Лерэрэщ).

Бейтыгъуэм Ізусэ зэпеуэм хэтэхэм ехуэжхуащ заужыны, ефлукъуэны, ехуэуэлэныгъэ щымыщӀэны.

ЩОМАХУЭ Залинэ.

УнафэщӀ-редактор ШИРДИИ Маринэ

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъэзэм и 19-м Печатным и хуитыныгъэр хъумэнымкӀэ Къэбэрдей-Балъкъэр щыналъэ Іуэху-щӀаплэм ПИ № ТУ07-00117-м щтэту ятхас.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокӀ. 12+

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхъэм, секретарым – 42-56-19; унафэщӀ-редакторхэм – 40-48-54, 40-06-33; жъуап зыхъ секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66

Индексыр П 5894 • Тиражыр 1.625 • Заказыр №2464

ДИ ХЭЩӀАПІЭР 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр РеспубликӀэ, Налшык къалэ, Лениным и цӀэр зезыхъэ уэрэм, 5, ебгъуанэ - епщӀанэ къатхэр.

Газетым Іэ шытрадзар сыхъэт 18.00-рщ.

«Издательство «Южный регион» ООО-м шытрадзарщ. 357600, Ставрополь край, Есентыгъуэ къалэ, Никольскэ уэрэм, 5-А

Ахъмэт Мусэбий и фэеплэ зэпеуэм

• Дзюдо

Астемир (кг 81-рэ), Къанкъул Давид (кг 90), Къуныжэ Ролан (кг 100), Балъкъыз Залым (кг 100) сымэ.

Къыхъэдгъэщынщи, Ахъмэт Мусэбий и фэеплэ зэхъэзэхуэм и клухъ зэлущӀэм нэхасэхэм Іэмал

ягъуэтӀащ Урысей Федератцэм пащэныгъэр шыбыдыным хуэуэнтлауэ щеклукъуэуэм и 23 - 26-хэм Тулэ къалэм щеклукъуэуэ зэпэуэм хэтны.

ХЪЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

И ІэзагъэкӀэ жылэр егъэдакӀэ

• Гъуазджэ

зэрылэтар. Мыр Техник ныбжьыщӀэхэм я станцым и мызакъуэу, Нарткъалэ псом и ІуллӀапӀэ тельдыжэ хъуащ, унэр къалэхум зэрытым къыхъэкӀуэ. Апхуэдэм Аруан районым ис, техникэ моделирование, робототехникэ, астрономие, биологие, анимацие ІэщӀагъэхэм дахъэх щӀалэгъуалэм дамыгъэ лъэщ яхуэжхуэну. «Быдуэ си флэщ мэхуэ Гагариным и граффитим ди щӀэблэр куэдым зэрытригъэгушхуэном, космонавтым зэгур Совет Союзыр дуней псом цӀэрылуэ зэрыщӀащ хуэдэу, ди щӀалэгъуалэм къыхъа ІэщӀагъэхэмкӀэ къэралым и пщӀэр ялэтынэ зэрыхуэцӀахуэр», - жиӀащ Аруан район администрациэм и ІэтӀащхэм и къуэдзэ Цо-кӀыл Азмэт.

Апхуэдэ лэжыгъэ дахкӀэ Ренат игъэгъуащ псыгуэнуудсэхэри. Къуажжым ит, метр 14 зи лъагъ псы чэцанэм иджы пасэрэй теплӀэ илэ хъуащ. Абы и бгъуэм къыщӀэт бгъэныщхъэр унэ цыкӀуэми адыгъа фэщӀэкӀэ хуэпа щӀалэрэ пщӀащэрэ къыздэщӀэ шыкӀуэ сурэт екӀуэ трищӀыхъащ.

Апхуэдэ щыкӀэкӀэ куэдым къацӀыхуащ сурэтчыцӀ Гурфур Ренат. Абы шапӀлэхэм, унэхэм, сабий гъэсаплэхэм и блынхэр, къат куэдэ зэтет унэхэм я пщӀантӀэхэр егъэцӀэрацӀэ. Ди республикэм и мызакъуэу, Кавказ Ищхъэрэ Федеральнэ щыналъэмкӀэ къыщащӀэ щӀалэм и ІэдакӀыцӀэкӀхэр. ИджыблагӀэ Ингуш Республикэм къызыршыкӀуэу куэдэ щӀащ «Джуманджи» шапӀлэ мныр.

Ренат и тхӀкӀэр адрей сурэтчыцӀхэм ещхъкъым. Абы жыпхъэ гуэрхэр, эскизхэр, проекторхэр къыгъэзбӀапкъым. АтӀэ, лъыныкӀэ иретхъэри, ар змыфгъуэуэмкӀэ елжэ. Ущыуэну хуитыныгъэ илэ-къым апхуэдэ лэжъэкӀэр къыщыбгъэзбӀапкъэ деж. АрагъэнцӀ зэчыи жыхуагъэри, Ренат и Іэмрэ и нэмрэ флэкӀа хэмтыу а псор дахуэ зэрегъэзэхуэр. Метр збгъуэанатӀэ 400 хуэ бетонхэм махуэ 14-м къуриуыдэу сурэтхэр трищӀыхъащ щӀалэм.

Гурфурым итхэр Іуэхугъуэ зэмыллэужыгъуэ куэдым теухуащ, сабийхэр зэрытеуни, балигъхэм я дежкӀэ мыхъэншхуэ зили ещӀыф, жылпэнуракъэ, реализм стилим къыщегъэжъуаэ сюрреализм нэхъыу тхъным хуэлэжыщ. Хуабжэ гукъинэж хуэат абы коронавирис уэ зэрыцӀалэм и зманым блынхэм трищӀыхъэу щыта «Хэт куаншэр?», «ЩӀэжыгъуэжым укыдӀэллӀэм, плагъур» жыхуэйлэ и сурэтхэри.

Ренат и зэфлэкӀкӀи зэчыикӀи зымы емыщӀэ сурэтчыцӀа. А Іуэхум зэрылэрыхъэрэ куэд мыщӀа-ми, лэжыгъэ гъэцӀэгъуэнхэр, гукъинэжхэр и ІэдакӀэ къыщӀӀащӀащ. НэхъыщхъэрэщӀи, дунейр егъэдакӀэ, къалэхэмрэ къуажжэхэмрэ егъэцӀэрацӀэ, цыхуэхэр егъэгъуфӀэ.

НЭЩӀЭПЫДЖЭ Замирэ.

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъэзэм и 19-м Печатным и хуитыныгъэр хъумэнымкӀэ Къэбэрдей-Балъкъэр щыналъэ Іуэху-щӀаплэм ПИ № ТУ07-00117-м щтэту ятхас.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхъэм, секретарым – 42-56-19; унафэщӀ-редакторхэм – 40-48-54, 40-06-33; жъуап зыхъ секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66

Индексыр П 5894 • Тиражыр 1.625 • Заказыр №2464

Газетым Іэ шытрадзар сыхъэт 18.00-рщ.